

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงบรรยาย (descriptive research method) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลการประเมินการสอนของอาจารย์ ระหว่างอาจารย์ผู้สอนประเมินการสอนของตนเอง และนิสิตประเมินการสอนของอาจารย์ ในพฤติกรรมการสอน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านจุดมุ่งหมายและเนื้อหาวิชา ด้านเทคนิควิธีการสอนและความสามารถทางวิชาการ ด้านการประเมินผล ด้านบุคลิกภาพและจรรยาบรรณ และด้านมนุษยสัมพันธ์ รวมทั้งมุ่งศึกษาความสัมพันธ์และความสอดคล้องของผลการประเมินการสอนของอาจารย์ใน 2 รายวิชา จากผู้ประเมิน 2 กลุ่ม เกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนในคุณลักษณะทั้ง 5 ด้าน

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ อาจารย์ผู้สอน และนิสิตระดับปริญญาบัณฑิตและระดับบัณฑิตศึกษา ในคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2543 กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาได้จากการสุ่มแบบสุ่มอย่างง่าย (simple random) จากบัญชีรายชื่อของประชากรทุกคนด้วยวิธีการจับสลากได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาจารย์ผู้สอน จำนวน 123 ท่าน โดยกลุ่มตัวอย่างแต่ละท่านจะได้รับการประเมินท่านละ 2 รายวิชา และใช้นิสิตเป็นผู้ประเมินการสอนของอาจารย์รายวิชาละ 15 คนขึ้นไป

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ได้รับความร่วมมือจากอาจารย์ผู้สอนให้เก็บรวบรวมข้อมูลจำนวน 84 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 68.29 ใช้เวลาเก็บรวบรวมข้อมูลประมาณ 2 เดือน

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบประเมินการสอนที่ผู้วิจัยดัดแปลงจากแบบประเมินของหน่วยพัฒนาคณาจารย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและยึดหลักการสร้างตามแนวทางที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลการสอน โดยแบ่งองค์ประกอบการประเมินผลการสอนออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านจุดมุ่งหมายและเนื้อหาวิชา ด้านเทคนิควิธีการสอนและความสามารถทางวิชาการ ด้านการประเมินผล ด้านบุคลิกภาพและจรรยาบรรณ และด้านมนุษยสัมพันธ์ ในแบบประเมินจะแบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลสถานภาพส่วนตัว ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนทั้ง 5 ด้าน

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยายเพื่อศึกษาลักษณะและการกระจายของข้อมูล โดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เปรียบเทียบค่ามัชฌิมเลขคณิตความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนของอาจารย์ทั้ง 5 ด้าน ที่มีข้อมูลพื้นฐานแตกต่างกัน โดยสถิติ t-test เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนผลการประเมินด้วย สถิติ t-test และศึกษาความสัมพันธ์ของผลการประเมินการสอนทั้ง 5 ด้าน ระหว่างผู้ประเมินเป็นอาจารย์ผู้สอนเองและ

นิสิตเป็นผู้ประเมินโดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product moment correlation)

นำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน การแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละของตัวแปรข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสถานภาพ ส่วนตัวของผู้ประเมิน ค่าสถิติพื้นฐานของผลการประเมินการสอนของอาจารย์ จำแนกตามที่อาจารย์ ประเมินตนเองและนิสิต ประเมินอาจารย์ ตอนที่ 2 เปรียบเทียบค่ามัธยฐานเลขคณิตของคะแนนผลการประเมินการสอนของ อาจารย์ผู้สอนที่ประเมินตนเองและนิสิตเป็นผู้ประเมิน ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์และความสอดคล้องของผลการประเมินการสอนของอาจารย์

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ได้ข้อสรุปดังนี้

อาจารย์ผู้สอนและเป็นผู้ประเมินการสอนของตนเองนั้น มีจำนวนใกล้เคียงกันระหว่าง เพศหญิง และชาย อาจารย์ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วงมากกว่า 50 ปี และการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญา เอก สำหรับกลุ่มผู้ประเมินการสอนของอาจารย์ที่เป็นนิสิตนั้น เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย และส่วนใหญ่เป็นนิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 ระดับผลการเรียนอยู่ในช่วง 3.00 ขึ้นไป

และจากการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของผลการประเมินการสอนของอาจารย์ทั้ง 5 ด้าน พบว่า อาจารย์ชายและหญิงประเมินการสอนของตนเอง และนิสิตชายและหญิงประเมินการสอนของอาจารย์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และยังพบว่า กลุ่มอาจารย์ที่มีอายุมากกว่า 50 ปี ประเมินการสอนของตนเองสูงกว่ากลุ่มอาจารย์ที่อายุต่ำกว่า 30 ปี ทั้ง 5 ด้าน สำหรับนิสิตกลุ่มปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 ชั้นปีที่ 4 และปริญญาโท,เอก ประเมินอาจารย์สูงกว่า นิสิตกลุ่มปริญญาตรีชั้นปีที่ 1และนิสิตกลุ่มปริญญาโท,เอก ประเมินอาจารย์สูงกว่า นิสิตกลุ่มปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 ชั้นปีที่ 4 ทั้ง 5 ด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาระดับผลการเรียนของนิสิต พบว่ากลุ่มที่ระดับผลการเรียน 3.00 ขึ้นไปประเมินอาจารย์สูงกว่ากลุ่มที่มีระดับผลการเรียน 2.00-2.49 และกลุ่มที่มีระดับผลการเรียน 2.50-2.99

จากการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของผลการประเมินการสอนของอาจารย์เป็นรายคุณลักษณะ จากการประเมินตนเองและนิสิตประเมิน พบว่า กลุ่มผู้ประเมินการสอนทั้งสองกลุ่ม ประเมินการสอนอยู่

ในระดับสูง คือ คะแนนผลการประเมินมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ 3.50 ขึ้นไป เหมือนกันทั้ง 5 ด้าน และยังพบว่าอาจารย์ประเมินการสอนค่อนข้างสูงกว่านิสิตประเมินในทุก ๆ ด้าน

2 จากผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนผลการประเมินการสอนของอาจารย์ ระหว่างผู้ประเมินทั้งสองกลุ่ม จำแนกเป็นรายด้าน ด้วยสถิติ t-test ปรากฏว่า ระหว่างอาจารย์ ประเมินตนเองกับนิสิตประเมินอาจารย์นั้นมีค่าเฉลี่ยของคะแนนผลการประเมินแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน และอาจารย์จะประเมินตนเองสูงกว่านิสิตทั้ง 5 ด้าน

เมื่อพิจารณาเป็นรายวิชา ปรากฏว่า คะแนนผลการประเมินการสอนของอาจารย์จากกลุ่มผู้ ประเมินทั้งสองกลุ่มก็แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นกัน

และจากการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนผลการประเมินการสอน ในแต่ละกลุ่มผู้ ประเมิน โดยเปรียบเทียบระหว่าง 2 รายวิชา ปรากฏว่า คะแนนเฉลี่ยของผลการประเมินไม่แตกต่างกัน ทุกด้าน

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์และความสอดคล้องของผลการประเมินการสอน

เมื่อศึกษาความสัมพันธ์ของคะแนนผลการประเมินการสอน ทั้ง 5 ด้าน ที่ประเมินร่วมกัน ระหว่างอาจารย์ผู้สอนประเมินตนเองและนิสิตประเมินอาจารย์ พบว่า มีผลการประเมินสัมพันธ์กันค่อนข้างต่ำ และสัมพันธ์กันเพียง 2 ด้าน คือ ด้านเทคนิควิธีการสอนและความสามารถทางวิชาการ กับด้านการประเมินผล ซึ่งความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์และความสอดคล้องเป็นรายวิชา ระหว่างกลุ่มผู้ประเมินในการ ประเมินพฤติกรรมการสอนทั้ง 5 ด้าน พบว่า คะแนนผลการประเมินไม่มีความสัมพันธ์และความสอดคล้องกัน ในรายวิชาที่ 1 และในรายวิชาที่ 2 พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสัมพันธ์กันเพียง 2 ด้าน คือ ด้านเทคนิควิธีการสอนและความสามารถทางวิชาการ และด้านการ ประเมินผล โดยมีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ .274 และ .264 ตามลำดับ

และผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของคะแนนผลการประเมินการสอน โดยพิจารณาแต่ละกลุ่ม ผู้ประเมิน ระหว่าง 2 รายวิชา พบว่า คะแนนผลการประเมินการสอนระหว่าง 2 รายวิชาในแต่ละกลุ่มผู้ ประเมินมีความสัมพันธ์กันสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน โดยที่อาจารย์ประเมินตนเองค่าสหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .908 - .968 และนิสิตประเมินมีค่าสหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .616 - .722

อภิปรายผล

1. จากผลการวิจัยที่ได้จากการวิเคราะห์ค่ามัชฌิมเลขคณิต แสดงให้เห็นว่า ผลการประเมินการสอนของอาจารย์ จากกลุ่มผู้ประเมินทั้งสองกลุ่มอยู่ในระดับที่สูง เช่นเดียวกัน และอาจารย์จะประเมินตนเองสูงกว่านิสิต ในคุณลักษณะของพฤติกรรมการสอนทั้ง 5 ด้าน ซึ่งได้แก่ ด้านจุดมุ่งหมายและเนื้อหาวิชา ด้านเทคนิควิธีการสอน และความสามารถทางวิชาการ ด้านการประเมินผล ด้านบุคลิกลักษณะและจรรยาบรรณ และด้านมนุษยสัมพันธ์ อาจารย์ประเมินตนเองมีระดับคะแนนเฉลี่ย 4.44 ขณะที่นิสิตประเมินอาจารย์มีระดับคะแนนเฉลี่ย 4.28 และยังพบว่า กลุ่มอาจารย์ที่มีอายุมากกว่า 50 ปี เป็นกลุ่มที่ประเมินตนเองในระดับสูง คือ 4.53 และสูงกว่า กลุ่มอาจารย์ช่วงอายุอื่น ๆ ได้แก่ อายุต่ำกว่า 41 - 50 ปี มีระดับคะแนนเฉลี่ย 4.42 อายุ 30 - 40 ปี มีระดับคะแนนเฉลี่ย 4.37 และอายุต่ำกว่า 30 ปี มีระดับคะแนนเฉลี่ย 4.03 นั่นชี้ให้เห็นว่า ผลการประเมินการสอนจากการประเมินตนเอง มีแนวโน้มที่จะสัมพันธ์กับอายุของผู้ประเมินยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ไพรวลัย พิทักษ์สาธิต (2522) ทั้งนี้เนื่องมาจากอาจารย์ที่อายุมากจะคิดว่าตนเองมีประสบการณ์มาก มีความชำนาญการสอน และสอนดีแล้ว

ในทำนองเดียวกัน ผลการประเมินการสอนของอาจารย์จากการประเมินของนิสิต เมื่อพิจารณา ระดับชั้นปี พบว่า นิสิตระดับปริญญาโทและเอกจะประเมินอาจารย์สูงกว่านิสิตกลุ่มอื่นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 นั้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาจะมีประสบการณ์และความเป็นอาวุโสกว่า จึงมองการสอนของอาจารย์เช่นเดียวกันกับที่อาจารย์มองตนเอง คือ อาจารย์สอนดีอยู่แล้ว และในส่วนนี้ได้ขอค้นพบว่า ระดับชั้นปีของนิสิตมีความสัมพันธ์กับการประเมินผลการสอนของอาจารย์

เมื่อพิจารณาคะแนนผลการประเมินการสอนของอาจารย์จากการประเมินโดยนิสิตที่มีระดับผลการเรียนต่างกัน พบว่า นิสิตที่มีระดับผลการเรียนต่ำกว่า 2.00 เป็นกลุ่มที่ประเมินการสอนของอาจารย์ในระดับคะแนนสูงสุด คือ 4.42 ขอค้นพบส่วนนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตติมา จันทเวช (2541) และงานวิจัยของ Aleamoni (1983) อาจกล่าวได้ว่านิสิตกลุ่มที่มีระดับผลการเรียนต่ำกว่า 2.00 คงจะมีความวิตกกังวลกับผลการประเมินอาจารย์เพราะอาจจะกระทบกับผลการเรียนของตนได้ จึงประเมินอาจารย์ในระดับสูงไว้ก่อน

และจากผลการวิจัยในส่วนนี้ ยังได้พบว่าค่ามัชฌิมเลขคณิตของผลการประเมินการสอนของอาจารย์ จากการที่อาจารย์ประเมินตนเอง และนิสิตประเมินอาจารย์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน โดยอาจารย์จะประเมินตนเองสูงกว่านิสิตทุกด้าน สาเหตุหนึ่งอาจมาจาก

กลุ่มผู้ประเมินที่เป็นอาจารย์ส่วนใหญ่จะอยู่ในกลุ่มที่มีอายุ มากกว่า 50 ปี และการวิจัยครั้งนี้ก็พบว่า อาจารย์กลุ่มนี้จะประเมินตนเองสูง จึงเป็นสาเหตุให้คะแนนผลการประเมินพฤติกรรมการสอนที่อาจารย์ประเมินตนเองนั้นสูงกว่านิสิตประเมิน แต่ทั้งนี้เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยของผลการประเมินเป็นรายด้านแล้ว พบว่า อาจารย์ประเมินตนเองคะแนนเฉลี่ยผลการประเมินแต่ละด้านอยู่ระหว่าง 4.38 - 4.56 (จากสเกล 1-5) จึงมิได้มีแนวโน้มว่าจะประเมินสูงเกินความเป็นจริงแต่อย่างใด

2. เมื่อศึกษาความสัมพันธ์ของผลการประเมินการสอนของอาจารย์ทั้ง 5 คุณลักษณะ จากการประเมินตนเอง และนิสิตเป็นผู้ประเมิน มีเพียง 2 คุณลักษณะเท่านั้น ที่สัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและมีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกเหมือนกัน แต่ขนาดความสัมพันธ์ค่อนข้างต่ำ ได้แก่ ด้านเทคนิควิธีการสอนและความสามารถทางวิชาการ กับด้านการประเมินผล แสดงให้เห็นว่า ทั้ง 2 คุณลักษณะที่สัมพันธ์กันนี้เกี่ยวข้องกับนิสิตโดยตรง และอาจารย์กับนิสิตก็มองได้ชัดเจนมากที่สุด เทียบเท่ากับที่อาจารย์ประเมินตนเอง ส่วนด้านการบอกจุดมุ่งหมาย ด้านบุคลิกลักษณะและจรรยาบรรณ และด้านมนุษยสัมพันธ์ ไม่มีความสัมพันธ์กันเลย

และจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของคะแนนผลการประเมินระหว่าง 2 รายวิชา ในแต่ละกลุ่มผู้ประเมินนั้น พบว่า คะแนนผลการประเมินมีความสัมพันธ์กันสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน นั่นแสดงว่า อาจารย์ที่ประเมินตนเองนั้น ท่านย่อมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอนของตนเองไม่แตกต่างกัน และในกลุ่มของนิสิตนั้น การศึกษาครั้งนี้คะแนนผลการประเมิน 2 รายวิชา ประเมินโดยนิสิต 2 กลุ่มที่ประเมินอาจารย์คนเดียวกัน คะแนนผลการประเมินก็ไม่แตกต่างกัน และมีความสัมพันธ์กันสูงนั้น ย่อมแสดงว่า พฤติกรรมการสอนของอาจารย์ทั้งสองรายวิชานั้น มีลักษณะที่เหมือนกัน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยครั้งนี้ การประเมินการสอนที่อาจารย์ประเมินตนเองและนิสิตประเมินอาจารย์นั้น ผลการประเมินแตกต่างกัน และมีความสัมพันธ์เพียงบางด้านเท่านั้น ดังนั้น การกำหนดผู้ประเมินจึงควรคำนึงถึงความสามารถในการรับรู้คุณลักษณะของพฤติกรรมการสอนของผู้สอนได้โดยตรง จึงจะทำให้ผลการประเมินมีความน่าเชื่อถือ และสามารถนำมาเป็นข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงคุณภาพการสอนได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษานิสัยของผู้ประเมินให้หลากหลายมากขึ้น เช่น ประสบการณ์การสอน วิชาเอกที่จบการศึกษาระดับสูงสุด วิชาที่สอน สาขาวิชาที่เรียน ลักษณะวิชา (เลือกหรือบังคับ) เพื่อสามารถนำสารสนเทศไปใช้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมมากขึ้น เพราะการประเมินผลการสอนเป็นการแสดงความคิดเห็นของแต่ละบุคคล ซึ่งอาจจะมีนิสัยของผู้ประเมินเข้าเกี่ยวข้องด้วย
2. การศึกษาครั้งนี้แนะนำคะแนนผลการประเมินเพียง 2 รายวิชามาศึกษา ควรได้ทำการวิจัยในลักษณะเดียวกันที่ประเมินทุกวิชาที่อาจารย์แต่ละท่านเสนอ เพื่อให้ได้ผลวิชาครอบคลุมมากยิ่งขึ้น
3. ในการศึกษาครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างเป็นอาจารย์และนิสิตคณะครุศาสตร์คณะเดียว และไม่ได้แบ่งแยกลักษณะวิชาที่สอนเป็นการสอนทางปฏิบัติและทางทฤษฎี แต่ศึกษาในภาพรวม ในการศึกษาครั้งต่อไปควรคำนึงถึงส่วนนี้บ้างเพื่ออาจจะได้ผลการวิจัย ที่ลงรายละเอียดมากยิ่งขึ้น